

Työkirja rahoitusvalmiuden kehittämiseen

Osa 3: Raakabudjetointi

Liiketoiminnan kustannusten hahmottaminen

Mistä tiedän, kannattaako ideani?

Raakabudjetoinnin tarkoitus on hahmottaa kustannusten kokoa ja tulojen mahdollisuuksia ja näiden kautta sitä, miten idean kehittämistä kannattaa jatkaa. Raakabudjetointi lähtee kuukausikustannusten miettimisestä, joista johdetaan vuosikustannukset.

Numerot tippuvat toiminnasta. Tee näin!

Harjoitus osa 1, kulut: Visioi työpäiväsi 2-5 vuoden kuluttua siitä, kun toimintasi on alkanut. Kirjoita päivä lyhyesti tai piirrä se. Mitä toimintoja päivääsi kuuluu? Kerää eri kustannuslajit listaan yhden kuukauden ajalta, esim. seuraavat:

- Kuinka monta tekijää (yrittäjää/työntekijää) tarvitaan, jotta juttu luistaa
- Mitä muuttuvia kustannuksia eli kustannuksia, jotka tarvitaan itse tuotteeseen tai palveluun löysit, joita ilman ei tuotetta/palvelua ei saa tehdyksi (esim. Raaka-aineiden ostot ja alihankinnat)
- Mitä muita kustannuksia löysit (matkat, vuokrat, hankinnat, koulutus, työterveys, työpajojen kulut jne)
- Mistä hallinto koostuu

Laita eri kululajit paperilapuille ja järjestä ne isolle paperille allekkain. Luettele kustannuslajeja ja anna tulla mieleesi euromääriä, merkitse ensiksi mieleesi tullut euromäärä kustannuslajin paperilapulle.

Tee harjoitus intuition pohjalta, niin kuin “huutaisit numeroita”. Tutkimusten mukaan ihmiset, jotka ovat sitoutuneet ideaansa intuitiivisesti tietävät kokoluokaltaan millaisia kustannuksia toimintaan liittyy. Esimerkiksi ryhmäharjoituksena yksi ryhmäläisistä voi luetella kustannuslajeja ja toiset voivat heitellä ehdotuksia siitä, mitä euromääriä heille tulee mieleensä. Kirjuri merkkää ensimmäisen kuulemansa numeron listaan.

Lisää työntekijöiden bruttopalkkoihin sivukulut kertomalla bruttopalkat 1,35:llä, jolloin sivukulujen kustannuksissa (35 %) on huomioituna lomakustannus eläke- ja sosiaaliturvamaksujen lisäksi. Yrittäjille kerroin 1,25 riittää, jolloin 25 % sivukulukustannus kattaa yrittäjän eläkkeen.

Harjoitus osa 2, tuotot: Kustannusten laskeminen oli se helpompi osuus. Jatka harjoitusta tuottopuolelle. Se on vaikeampaa, mutta raakabudjetoinnissa ei puututa detaljeihin vaan pusketaan eteenpäin.

- Mitä tuotteita/palveluita päivääsi kuului?
- Keitä asiakkaita tapasit?
- Kuinka monta tuotetta kuukausittain myytiin? Mikä oli niiden hinta?

Laita tuotteet paperilapuille ja järjestä ne paperille allekkain. Jatka “niin kuin huutaisit” tekniikkaa. Mihin tuottomäärään kuukausittain pääset? Jos tuottojen ja tuotteiden löytäminen on vaikeaa, palaa liikeidean ja asiakashankinnan pariin. Oletko miettinyt ne valmiiksi niin että idea tosissaan kannattaa?

Tulot > vai < kuin menot?

Harjoitus osa 3, vuosibudjetti: Rakenna kuukausinumeroista vuosibudjetti. Yleisesti voit kertoa numerot 12:lla, mutta saattaa olla tuottoja ja kuluja, joita ei tule kuukausittain ja eri yritysten toiminta on eri tavoin sesonkiluontoista. Mieti näiden osalta kuinka monta kertaa niitä vuodessa esiintyy.

Mitä kokonaisuus sinulle kertoo nyt? Tarvitaanko muutoksia tuottoihin, entä kuluihin? Pystytkö nyt sanomaan, onko idean toteuttaminen taloudellisesti kannattavaa? Uskaltaisitko ottaa lainaa näillä numeroilla? Kun olet varma asiastasi, käy uusyrityskeskuksessa testaamassa laskelmasi.

Harjoitus osa 4, ensimmäisen raakabudjetin tarkastusmankelointi:

- Käytä tarvittaessa kululajien tsekkauslistoja esim. Toiminnassa olevan yrityksen tuloslaskelman tilikarttaa ja tarkista ovatko kaikki kustannukset mukana
- ALV: Tee budjetointi arvonlisäverottomilla hinnoilla, jos toimintasi on arvonlisäverollista. Arvonlisävero on tarkoitettu loppukuluttajan maksettavaksi. Jos toimintasi on arvonlisäverotonta on kustannusvaikutus arvonlisäverollinen hinta.
- Mieti mitä koettelemuksia voi tulla ja mitkä riskit voivat yllättää. Voiko niihin etukäteen varautua? Liittykö varautumiseen kustannuksia?

- Tuleeko aikataulusta eri kustannuksia kuukausittain? Ovatko talvi, kesä, syksy ja kevät samanlaisia toiminnassasi? Mieti erityisesti, onko kesällä myyntiä lomien aikaan? Vaihtelevatko vuodet?
- Tarvitsetko ulkopuolista rahoitusta toiminnan aloittamiseen? Lisää silloin korkokulut ja muut rahoituskulut mukaan.
- Onko toiminnan alue sinulle uusi? Voitko saada alan konkarin katsomaan numeroitasi? Jos suuruusluokkaa on vaikea hahmottaa, siihen voi myös kysyä ulkopuolista apua kun suhteet ja luokat on valmiiksi mietitty. Kuka muu voi katsoa ulkopuolisena numeroitasi ja antaa hyviä kommentteja? Rakentamisen ja remontoinnin kustannuksiin hanki asiantuntija-apua ja maksa siitä.
- Tee eri budjettivaihtoehdot: menee tosi huonosti, menee nippa nappa ok, menee yllättäen liiankin hyvin. Voit myös halutessasi lisätä kustannuksia 5 %, 10 % tai 15% ja samoin vähentää tuottoja 15 %, 10 % ja 5 % ja katsoa, mitä numerot nyt kertovat.
- Muista ajan suhteellisuus. Jos ajattelet, että asian tekeminen kestää kuukauden, varaa aikaa budjettiin kaksi kuukautta.
- Nuku yön yli ja palaa budjetin kimppuun. Hyvä budjetti on käyty lävitse 3-5 kertaa. Ota matkaan mukaasi työpari, tarpeeksi kahvia, teetä, vettä ja suklaata.

Palkat ja niiden sivukulut

Bruttopalkan lisäksi työnantaja maksaa palkan sivukulut. Sivukulut ovat eläkevakuutusmaksu (tyel), sotumaksu, työttömyysvakuutusmaksu, tapaturmavakuutusmaksu ja ryhmähenkivakuutusmaksu. Vakuutukset ovat lakisääteisiä, hyviä vakuutuksia, joista joistakin palkansaaja maksaa myös itse osan kustannuksista. Kulut ovat prosentteja bruttopalkasta ja niiden määrä vaihtelee vuosittain. Vakuutusyhtiöt julkaisevat joulukuussa listoja, joissa on seuraavan vuoden maksuprosentit koottuna.

Vuosilomalain mukaan työnantaja on velvollinen maksamaan työntekijälle myös loma-ajasta. Loma-ajan palkkaan liittyvät myös sivukulut. Lomarahan maksaminen lomapalkan päälle perustuu työehtosopimukseen, eikä ole pakollista, jos työehtosopimus ei ole alalla sitova. Budjetoinnissa voidaan käyttää erilaisia keskimääräisiä sivukulukertoimia, joissa on jo huomioon otettu työntekijän itsensä maksama osuus kustannuksista.

25 % sivukulut eivät sisällä loman kustannuksia

35 % sivukulut sisältävät lomapalkan kustannukset ja

41 % sivukulut sisältävät lomapalkan ja lomarahan kustannukset

Yrittäjä maksaa eläkevakuutuksena yel- vakuutusta. Yel-vakuutuksessa yrittäjä voi itse vapaammin määrittää työtulonsa, joihin vakuutusmaksu perustuu. Budjetoinnissa voi yrittäjä käyttää itselleen keskimääräistä 25 % kerrointa.